Hüseynbala MİRƏLƏMOV
Milli Məclisin deputatı, yazıçı-publisist

MƏNİM POLİSİM

(əvvəli ötən sayımızda)

Əyani təsəvvür yaratmaqdan ötrü bircə faktı xatırladacağam: AXC-Müsavat iqtidarı dövründə daxili işlər naziri vəzifəsini tutan şəxs həm də siyasi partiya sədri idi. Bu, indi xüsusən gənc oxuculara absurd görünə bilər. Amma bu tarixi, bu reallıqları biz yaşamışıq.

Yeni iqtisadi münasibətlər dövründə yenicə təşəkkül tapmağa başlayan sahibkarlara, imkanlı adamlara qarşı polisin reketlik fəaliyyətinə başlaması barədə xoşagəlməz söz-söhbətlər də o dövr üçün adi hal idi.

Müstəqilliyin ilk illərində

yaşananlar, şahidi olduğumuz hərcmərcliklər haqqında çox danışırıq, xatirələrimizi bölüşürük, nə gizlədim, hərdən ifrata da varırıq, küçəyə belə çıxmağa ehtiyat etdiyimiz o günlərin, narahat gecələrin ağır müharibə şəraitində, qıtlıq, sıxıntı, sosial-iqtisadi böhran, ümidsizlik mühitində yaşandığını bəzən unutduğumuz da olur. Amma bütün hallarda axı bunlar bir reallıq idi. Bəzən dəyişikliklər elə baş verir ki, bir vaxtlar şahid olduqlarının sanki heç yaşanmadığını düşünürsən. Adama belə gəlir ki, elə əvvəldən hər şey indiki kimiymiş...

Amma 1992-1993-cü illərdə baş verənləri necə unudasan? Cəmiyyət, dövlət, idarəçilik sistemi elə vəziyyətə gətirilmişdi ki, vətəndaş özünü güvəndə hiss edə bilmirdi, polis vətəndaşın təhlükəsizliyini qorumağa çətinlik çəkirdi, hansısa yollarla bu sistemə soxulmuş ünsürlərsə polis mundiri altında əldə silah özləri vətəndaş üçün təhlükə doğururdular.

Bu acınacaqlı duruma yalnız Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra son qoyuldu. 1994-cü ilin 29 aprelində keçirilmiş məşhur müşavirədən sonra Heydər Əliyev Azərbaycan polisi ilə bağlı qəti qərarını verdi. Polis sıralarını təsadüfi şəxslərdən təmizlədi, bu sistemdə baş verənləri ürək ağrısı ilə kənardan izləyən, amma vəziyyəti dəyişmək iqtidarında da olmayan əsl peşəkarları iş başına qaytardı, polisin itirilmiş ictimai nüfuzunu bərpa etdi, onu hər cür siyasi oyunların, ictimai çəkişmələrin fövqünə, öz şərəfli statusuna - vətənə, dövlətə xidmət mənziləsinə yüksəltdi.

Azərbaycan polisi

milli dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsində, hüquqi dövlət, demokratik cəmiyyət quruculuğunda, ölkəmizdə sabitliyin, əmin-amanlığın təmin olunmasında müstəsna rol oynayaraq özü də bu prosesin içində böyük inkişaf yolu keçdi.

Bu inkişaf xətti cənab İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərliyi dövründə də davam etdirilərək Azərbaycan daxili işlər orqanlarının tarixində yeni parlaq səhifələr açdı. Bu sistemdə müstəqillik dövrünün dəyərləri formalaşdırıldı. Daxili işlər orqanlarının bütün səviyyələrində öz vəzifəsini layiqincə yerinə yetirən gənc nəslin yetişdirilməsi, irs və varislik prinsiplərinin, qazanılmış peşəkar təcrübənin, dövlətçilik təfəkkürünün bir nəsildən digər nəslə uğurla ötürülməsi ənənəsi meydana gəldi.

***

Daxili İşlər Nazirliyinin qeyd etdiyim uğurlarının, daha doğrusu, qeyd etmədiyim minlərlə nailiyyətinin əldə edilməsində uzun illər bu qurumun rəhbəri olmuş və şərəfli xidmətinə, dövlətimizə yüksək sədaqətinə, peşəkarlığına görə böyük ictimai rəğbət qazanmış Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubovun müstəsna töhfələri olub.

Dövlətçiliyimizə qənim kəsilən qüvvələrə qarşı tək canı ilə çəkinmədən meydana girən, illər boyu ölkəmizin, vətəndaşlarımızın təhlükəsiz yaşaması üçün bitməz-tükənməz fədakarlıqlar göstərən, bütün ümidləri layiqincə doğruldan general-polkovnik Vilayət Eyvazovun rəhbərliyi ilə bu sistemin inkişafının davamlılığı təmin edilir, müasirləşdirilir. Vilayət müəllim nə qədər qətidirsə, nə qədər prinsipialdırsa, o qədər də sadə və təvazökardır. Həmişə insanların dayağı və köməyi olub.

Azərbaycan polisinin görkəmi də, davranışları da, ictimai obrazı da, iş prinsipləri də insanlarımızın arzularına daha uyğun olmağa başlayır. İllər əvvəl gözümüz öyrəşmiş yekəqarın, ya da bunun əksinə, çəlimsiz, üstü-başı əzik-üzük, tökülüb gedən, ayaqqabıları çirkli, danışığı da görkəmi kimi kobud polislərdən indi heç yerdə görə bilməzsən.

Tez-tez qəzetlərdə, informasiya portallarında polisə qəbulla bağlı elanlar rastıma çıxır. Yaş, boy, hərbi xidmət, fiziki hazırlıq tələbləri bu elanlarda xüsusi göstərilir. Lazımi fiziki göstəricilərə, polis olmaq arzusuna, ən əsası isə çiyinlərində daşıdığı poqonların məsuliyyətini dərk edəcək qədər mənəvi keyfiyyətlərə malik gənclərə tam şəffaf şəraitdə bu sistemdə xidmətə başlamaq imkanı yaradılır. Ona görə də indi polislərimizin, demək olar ki, hamısı, maşallah, ucaboy, pəhləvan cüssəlli, şüvərək gənclərdir. Xüsusi zövqlə hazırlanmış dəbli polis mundiri, par-par parıldayan çəkmələri onlara çox yaraşır. Azərbaycan polisinin davranış mədəniyyəti də yüksəlir, cilalanır, nizamnamə tələblərinə tam uyğunlaşır. Bir neçə dəfə Polis Akademiyasına yolum düşüb, orada da polis zabitlərinin hazırlanması işi yüksək səviyyədə qurulub. Tədris, təlim ən müasir standartlara uyğun aparılır.

Əlbəttə, daxili işlər orqanları sistemində hər şeyin tam ideal vəziyyətə gəldiyini, heç bir problemin olmadığını iddia etmək fikrindən uzağam.

Olsun ki, bu sistemdə öz məsuliyyətini lazımınca anlamayan, vətəndaşla kobud davranan, rüşvət tələb edən, cinayət hallarına qarşı mübarizədə qeyri-peşəkarlıq göstərən insanlar yenə də var.

Amma əsas odur ki, bu cür hallara qarşı çox sərt mübarizə aparılır, diqqətə çatdırılan problemlər dinlənilir, nəticə çıxarılır, nöqsanların aradan qaldırılması üçün operativ tədbirlər görülür, vətəndaşların polisə etimadının daha da gücləndirilməsi üçün həllər tapılır.

Bu günlərdə

oxuyuram ki, yeni nazir "102" xidməti barədə əmr imzalayıb. Əmrə əsasən, cinayətlər barədə "102" xidmətinə məlumat verən şəxslər daha fakt üzrə ilkin ərizənin alınması üçün polisə dəvət olunmayacaqlar. Bu qəbildən müraciətlərlə əlaqədar sənədləşdirmə işləri onlar üçün rahat şəraitdə, yaşadıqları və ya olduqları ünvana gələn polis əməkdaşları tərəfindən aparılacaq.

Əlbəttə, vətəndaşın polis idarəsinə getməsində bir qəbahət yoxdur. Bütün sivil cəmiyyətlərdə insanlar hansısa problemlə üzləşəndə polisə gedir, çəkinmədən dərdini anladır, kömək istəyir. Bizdə də bu düşüncə tədricən formalaşacaq. Amma etiraf edək ki, hələlik vətəndaşlarımız polis idarələrinə gedib ifadə verməyə sanki bir qədər tərəddüd göstərirlər, gecikirlər, nəyisə düz demirlər, bu isə son nəticədə polisin işini çətinləşdirir.

Bu baxımdan "102" xidməti ilə bağlı yeniliyi çox bəyəndim. Bu, mütərəqqi addımdır. Vətəndaş-polis münasibətlərinin daha sivil xarakter almasına, cinayət və hadisələrlə bağlı məlumatlara baxılması işində operativliyin yüksəldilməsinə, xüsusən vətəndaş məmnunluğunun təmin edilməsinə yönəlib.

Bundan başqa,

mühafizə polisinin işində də yeni standartlar, müasir texnologiyalar tətbiq edilir. Bu imkanlardan xəbərdar olan insanların canı evini, bağını, obyektini oğru-əyridən qorumaq dərdindən, qapıları daha qalın dəmirdən etməkdən, pəncərələri az qala dəmiryol relsi qalınlığında barmaqlıqlarla qapamaq dərdindən qurtarıb. Çox cüzi bir aylıq xidmət haqqı qarşılığında sistemə qoşulursan, əgər hansısa nadürüst oğurluq niyyətilə mülkiyyətinə əl uzatmaq fikrinə düşsə, heç içəri keçməyə macal tapmamış mühafizə polisi cəmi iki-üç dəqiqənin içində başının üstünü kəsdirir...

***

Müsbət dəyişikliklər yol hərəkətinin tənzimlənməsində də özünü göstərir. Mən gənc olanda şəhər yollarında işıqforların sayı o qədər çox deyildi. Yollarda hərəkət axınını əsasən Dövlət Yol Polisi işçiləri tənzimləyərdi. İşıqforlar artandan sonra bu prosesdə polisin iştirakına o qədər də ehtiyac qalmamışdı.

Hərəkət ahəngini cəmi üç işığın "dili" ilə tənzimləmək olurdu. Amma son illər maşınların sayının qat-qat artmasını və tıxac yaranması ehtimalını nəzərə alaraq artıq yol polisi də işıqfor olan bir çox yerlərdə paralel tənzimləmə funksiyasını yerinə yetirir. Yayın istisində, qışın şaxtasında, yağışında, küləyində, saatlarla soyuq asfaltın üzərində dayanıb yollardakı tıxacların qarşısını necə peşəkarlıqla aldıqlarını görəndə bu insanlara heyranlıq duymaya bilmirsən.

Yəqin, sürücülük təcrübəsinə malik oxucular da təsdiqləyər: yol hərəkəti qaydaları bütün dünyada elədir ki, nə qədər gözləyib diqqətli sürməyə çalışsan da, bir də görürsən, ildə bir-iki dəfə də olsa hansısa qaydanı yüngülcə pozmusan. Hərdən sürücüm qanıqara əlindəki kağızı göstərir ki, cərimə gəlib. Yaxud Dövlət Yol Polisi əməkdaşlarının hansısa pozuntuya görə maşınımızı saxlayıb cərimə yazdıqları, hətta maşınımızın cərimə meydançasına aparıldığı, düşüb taksi ilə getdiyim vaxtlar da olur. Çoxu buna əsəbiləşir, əhvalı pozulur, "Həsən ağanın qohumu" misalı öz ictimai statusundan, əlaqələrindən faydalanmağa çalışır, mənə isə, nə gizlədim, bu, ləzzət edir. Qanun-qaydaların hər yerdə işlədiyini və hamının qanunlar qarşısında bərabər olduğunu görməkdən gözəl nə ola bilər ki?!.

...8 Mart Beynəlxalq Qadınlar Günü. Yol polisi ötən qadın sürücünü saxlayır. O, sənəd istəmək əvəzinə qadına bir ədəd qızılgül uzadır və "yaxşı yol" deyir.

***

Bütün ölkələrdə polisin əsas vəzifələrindən biri də dövləti qəsdlərdən qorumaq, qanuni əsaslarla keçirilən kütləvi tədbirlərdə ictimai asayişi, insanların təhlükəsizliyini təmin etmək, qanunsuz kütləvi aksiyaların qarşısını isə mümkün vasitələrlə almaqdır. Bu, dünyanın hər yerində belədir. Azərbaycan da, bütün normal ölkələr kimi, dövlətə müxalif olanlardan xali deyil. Onlar vaxtaşırı olaraq kütləvi tədbirlər keçirir, vətəndaşların sərbəst toplaşmaq hüquqlarından istifadə edirlər.

Dövlətimiz

əksər hallarda buna icazə verir. Bəzən isə başqa vətəndaşların təhlükəsizliyini, onlar üçün yarana biləcək narahatlığı, təxribat ehtimallarını nəzərə alaraq ya aksiyalar üçün başqa yer təyin edir, ya da qanunun verdiyi səlahiyyətlərdən istifadə edərək dövlət belə tədbirləri məhdudlaşdırır. Müxaliflərsə buna qane olmayıb qanunsuz aksiyalara çıxmaq istəyəndə Azərbaycan polisi anında bunun qarşısını alır.

Bununla bağlı videokadrlarda dəfələrlə fikir vermişəm: polis qanunun tələblərini pozmaq istəyən vətəndaşlarla əvvəlcə xeyli müddət danışıq aparır. Onlara pozuculuqdan əl çəkmək, dağılışıb getmək tövsiyə olunur. İnsafən, bəzən bu tövsiyəni eşidənlər də tapılır. Amma polisin sözünə qulaq asmayıb qanunsuz hərəkətini davam etdirən aksiya iştirakçıları daha çox olur. Belə hallarda polis ən radikal, aqressiv iştirakçıların əl-qolundan yapışaraq ya ərazidən uzaqlaşdırır, ya da əgər qarşısındakı sözdən anlayan biri deyilsə, polis maşınlarına, avtobuslara mindirib qısa müddətə hərəkətini məhdudlaşdırır ki, ictimai asayişi pozmaqda davam etməsin.

Ən maraqlısı

budur ki, belə iştirakçıların çoxunun müxalifətə, müxalif düşüncəyə heç bir aidiyyəti yoxdur. Bu aksiyaların nə məqsədlə, nə məramla keçirildiyi də onları qətiyyən maraqlandırmır. Çünki məqsəd başqadır: bu adamlar əvvəlcədən şərtləşib danışdıqları fotomüxbirlərə polisin onların əl-qollarından tutan yerdə şəkillərini çəkdirib digər saxta sənədlərinin, o cümlədən son illər "mühacirət idarəsi" kimi də fəaliyyət göstərən müxalifət partiyalarının funksionerlərindən rüşvət müqabilində aldıqları arayışın arasına qoyurlar ki, daha rahat həyat xülyası ilə getdikləri Avropa ölkələrində özlərini Azərbaycan hakimiyyətinə qarşı barışmaz mübarizlər kimi təqdim edib sığınacaq istəyə bilsinlər.

Qəribədir, deyilmi? Bunlar həmin şəkilləri o ölkələrə təqdim edirlər ki, oralarda polis qanunsuz aksiyaya çıxmış vətəndaşların əl-qolundan tutmaq nədir, atdöşü edir. Xüsusi təlim görmüş itləri vətəndaşların üstünə qısqırdır. İnsanları gözyaşardıcı qazla, rezin güllələrlə yarımcan hala salır və heç kim polisi bu hərəkətlərinə görə qınayıb ittiham etmək fikrinə düşmür. Çünki nə qədər amansızca davransalar belə, onlar öz vəzifə borclarını yerinə yetirirlər.

Bu imkanların hamısından Azərbaycan polisində də var. Polisimiz istəsə, qanunsuz aksiya keçirənlərin üstünə at da sürər, it də qısqırdar, gözyaşardıcı qaz da püskürdər, rezin güllələr də yağdırar. Amma bunların heç birini etmir! Niyəsini çox düşünüb özüm üçün cavabını tapmışam. Ona görə ki, Azərbaycan polisi o aksiyalara çıxan, radikallıq göstərən, polislə əl-qol hərəkətləri ilə danışan insanların da bizlərdən biriləri olmasının, bu xalqın canından-qanından qopmasının, eyni vətənə, bu vətənin eyni dəyərlərinə aid olmasının fərqindədir!

Bu gün

aksiyada ərazidən uzaqlaşdırmaq məcburiyyətində qaldığı yaşlı qadına, kişiyə gənc polis əməkdaşı sabah birgə yol getdikləri avtobusda, metroda böyük kimi ehtiram göstərərək ayağa qalxıb yer verəcək, qanunsuz hərəkətlərinin qarşısını almaqdan ötrü əl-qolundan tutub apardığı gənci sabah tamam başqa bir vəziyyətdə əlisilahlı cinayətkarın qəsdindən qoruyacaq, ondan ötrü sinəsini sipər edəcək.

Bu, Azərbaycan polisinin humanizmidir, vətənpərvərliyidir, comərdliyidir, öz vəzifə borcunu nizamnamə tələblərini qorumaqla yanaşı, həm də milli dəyərlərimizdən gələn kişiyanalıqla yerinə yetirməsidir!..

Əgər xüsusi zərurət yoxdursa, vətəndaşın aqressiyası, radikallığı həddən artıq təhlükə törətmirsə və onun qanunsuz hərəkətlərinin qarşısını daha yüngül üsullarla almaq mümkündürsə, Azərbaycan polisi heç zaman ifrat vasitələrə getməz.

Çavuşundan tutmuş komandirinə, komandirindən nazirinə qədər bu, Azərbaycan daxili işlər orqanları əməkdaşlarının məsləkidir, alicənablığıdır, vətəndaşlara qarşı nəcib davranışıdır...

***

Bu yazını təxminən iki aya ərsəyə gətirmişəm.

Hər epizodunu fərqli məkanlarda, müxtəlif təəssüratlar içində qələmə almışam. Ona görə də qeydlərim dəyərli oxucuma bir qədər də adda-budda görünə bilər.

Elə bu sətirləri qələmə aldığım vaxtlarda

xarici televiziya kanalı İspaniyanın Kataloniya əyalətində polisin vətəndaşlara necə divan tutmasını göstərən kadrlar nümayiş etdirir. İnsanlara qarşı az qala beysbol topu boyda rezin güllələr atırlar. Brüsseldən çəkilmiş və bizim saxtakarlığa adətkərdə olan sosial şəbəkə müxalifətinin təxribat məqsədilə guya Bakıda çəkilibmiş kimi təqdim etdiyi şəkildə isə polis ağır çəkməsi ilə qadının başını tapdayır.

Bu görüntüləri əsla təqdir etmirəm. Heç oralarda da bu cür aşırı zorakı davranışlara ehtiyac yoxdur, düşünürəm. Qanunsuz aksiyalara çıxmış vətəndaşların qarşısını Azərbaycanda olduğu kimi, Avropa ölkələrində də vətəndaş üçün zərərsiz üsullarla almaq mümkündür.

Amma Avropa polisi qətiyyən özünü əziyyətə salmır. Ona verilmiş səlahiyyətin maksimumundan istifadə edir. Azərbaycan polisi isə buna getməməklə həm də özünü təxribatlardan qoruyur. Yaxşı bilir ki, eyni şeyi Avropa polisi edəndə bu, polisin öz qanuni səlahiyyətlərindən istifadə etməsi kimi normal qəbul olunacaq. Azərbaycan polisi etdikdə isə dövlətimizə təzyiq üçün hər an fürsət gözləyən, nəsə qoparmaq istəyən xarici qara qüvvələr, kəmfürsətlər "polis zorakılığı" hay-küyü ilə aləmə həşir salacaqlar.

Bu da dünyanın ikili standartlarından biridir...

***

Oktyabrın 25-də Bakıda Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarının XVIII Zirvə Görüşü keçirildi. 160-a yaxın dövlətin, beynəlxalq təşkilatın rəhbərləri, dünyanın tanınmış dövlət xadimləri, çoxu da öz xanımları ilə paytaxtımızda qonaq oldular, görməli yerlərimizdə gəzib dolaşdılar. Bakıdan dünyaya önəmli mesajlar verildi.

Bu, son illər Azərbaycanın uğurla evsahibliyi etdiyi möhtəşəm beynəlxalq tədbirlərin daha biridir. Bu cür tədbirlərin təşkilində, ölkəmizin, Bakının dünyanın sülh, dialoq, anlaşma paytaxtına çevrilməsində Azərbaycan polisinin də böyük əməyi var. Bütün bunlar həm də onların fədakar xidməti nəticəsində Azərbaycanda yaradılmış sabitlik, əmin-amanlıq mühitinin xoş mənzərəsidir.

Azərbaycan polisi bizim təhlükəsizliyimizin, rahatlığımızın, rifahımızın keşiyindədir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi: "Polis xalqımıza, müstəqil Azərbaycan dövlətinə, onun hər bir vətəndaşına xidmət edir".

Azərbaycan polisi bizim həyatımızı qoruyur. Biz də öz polisimizin şərəfi, ləyaqəti, məsuliyyəti ilə doğrulttuğu adını qoruyaq...